WAT ZOU GOD DOEN?

WAT ZOU GOD DOEN?

De Bijbel als
opvoedgids en
zelfhulpboek

BAS
RAGAS

2026 Prometheus Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

© 2026 Bas Ragas
Omslagontwerp Jan van Zomeren
Foto's auteur Gregor Servais
Zetwerk Elgraphic
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5935 1

Inhoud

Inleiding 9

Deel 1 – God en de Bijbel

1 Wat voor boek is de Bijbel? 17
2 Is de Bijbel een historisch naslagwerk? 22
3 De Bijbel is een experiment en een werkboek 24
4 De taal, het Woord en de verhalen 27
5 Wie is deze God? 31

Deel 2 – De Tenach: de verhalen

6 De rabbijnse uitleg 41
7 Genesis: het beginsel 44
8 De eerste vier wordingsverhalen 47
9 Abraham: de reis van het volk begint 61
10 Het bedrog van Jakob 80
11 Het grote verhaal van Jozef 90
12 Exodus 110
13 De woestijn in 121
14 De Tien Woorden die eigenlijk daden moet zijn 125
15 Nevi'im: de Profeten 142
16 Van Samuel tot Salomo: het volk wil een koning 152

17 Elia: de stem in de stilte 163
18 Van Elisa tot Maleachi: de profeten en de ballingschap 168
19 De Chetubim: de Geschriften 178

Deel 3 – Het Nieuwe Testament

20 De oversteek van de Tenach naar het Nieuwe Testament 189
21 De kerstverhalen 197
22 Jezus in de tempel 205
23 De doop 209
24 De verzoeking in de woestijn 213
25 De eerste redevoering: de bergrede 221
26 Wat Hij deed 231
27 De uitzendingsrede: de stagebegeleider stuurt Zijn leerlingen erop uit 237
28 De gelijkenissenrede: Jezus leert Zijn volgelingen zelf na te denken 241
29 De berg: de leraar draagt over 248
30 De gemeenterede: hoe moeten de leerlingen straks verder zonder hun meester? 252
31 De eindtijdrede: trouw blijven ook als niemand kijkt 258
32 Jezus, het lam 263
33 Leven en sterven zonder pantser 273
34 Hoe stil wordt het? 279
35 Leerlingen worden leraren: Handelingen en de brieven 285
36 Wat zou God doen? 289

Verantwoording 291
Bronnen 293

Inleiding

Dit boek heb ik geschreven omdat ik de afgelopen jaren heel vaak dezelfde vragen gesteld kreeg: 'Gaan jullie kinderen nog mee naar de kerk? Hoe leg jij de Bijbel aan ze uit? Wat vindt jouw omgeving ervan dat jij nu gelooft in God?'

Mijn vrouw en ik hebben vier kinderen. Inmiddels zijn ze de peuter-, kleuter- en puberfase voorbij. We hebben geprobeerd ze op te voeden en te begeleiden tot zelfstandige, lieve, sterke mensen. Daarvoor hebben we kasten vol boeken over opvoeden, puberbreinen en gezinsmanagement gelezen, hebben we geput uit onze eigen jeugdervaringen en zijn we te rade gegaan bij onze ouders, vrienden en ons nuchtere verstand. Mijn vrouw is hierin een baken van rust en regelmaat en ik ben meer de ADHD-stuiterbal, maar beiden vinden we het opvoeden van onze kinderen, naast een enorme verantwoordelijkheid, vooral ook een magnifieke ervaring.

De 24 uursmaatschappij, zowel on- als offline, trekt aan ons allen op een manier die ongekend is. Hoe kan ik mijzelf en mijn kinderen wapenen tegen alle impulsen, verleidingen en *rabbit holes* van de algoritmes van bigtechbedrijven? Het nieuws en alle verhalen en meningen van over de hele wereld worden ons elke dag weer opgedrongen als we een blik op onze telefoon werpen. Wie kun je geloven, wat is echt en wie spreekt er hier nog de waarheid? Is het naïef of juist wijs om

in een volledig gemanipuleerde mediawerkelijkheid nog te hopen op en te geloven in zoiets als 'de waarheid'? Het zijn niet alleen vragen die gaan over de opvoeding van onze kinderen en hoe ik ze wil begeleiden in hun verdere leven. De vraag is ook bijzonder relevant voor mijzelf: wat is mijn ijkpunt van wat waar en oprecht is en wat niet? Waar kan ik op vertrouwen, waarop kan ik navigeren als ik mij gesteld zie voor ingewikkelde levensvragen?

Ik heb inmiddels genoeg zelfhulpboeken ingekeken, lifestylecoaches bezocht en naar podcasts van mindgoeroes geluisterd, maar die vragen werden niet beantwoord. Ik vond al die 'wijze lessen' vooral gericht op persoonlijke (financiële) groei, op de vraag hoe ik mijzelf emotioneel kan wapenen op de weg naar maatschappelijke status en succes. Vragen over wie ik ten diepste ben en hoe ik in harmonie kan leven met mezelf en anderen bleven onbeantwoord. Mijn nieuwsgierige aard bracht mij een paar jaar geleden naar de Bijbel, die ik samen met predikant, theoloog en schrijver Ad van Nieuwpoort, en inmiddels goede vriend, ben gaan lezen. Ik vond de verhalen, de geschiedenis, cultuur en taal mateloos fascinerend. Samen schreven wij het boek *Jezus, waarom?*. Ik kwam er tijdens het schrijven ook achter dat de Bijbel naast een prachtig verhalenboek voor mij ook een bijzonder effectief opvoedboek en zelfhulpboek bleek te zijn.

Die Bijbelse verhalen lieten mij zien dat de mensheid al vanaf de schepping van ons collectieve bewustzijn op zoek is naar mentale houvast en naar geloof en vertrouwen in een onwrikbare waarheid om het avontuur van het leven aan te kunnen gaan. De mens weet zich in die Bijbelverhalen niet alleen: die Ene, of God zo je wilt, speelt hierin de hoofdrol. De verhalen bleken mij te vertellen dat er wel degelijk iets als een toetssteen is voor goed en kwaad, een eeuwige steun van vertrouwen en een baken van hoop. Het duurde wel even voordat dat tot me doordrong. Het bleek een leerproces van enkele jaren,

waarbij de sleutel lag in overgave aan een schijnbaar paradoxale, intieme en persoonlijke ontwikkeling. Grappig genoeg ontdekte ik ook dat heel veel 'moderne' goeroes en coaches die rust, kracht en succes beloven, bewust of onbewust massaal leentjebuur hadden gespeeld bij diezelfde Bijbelverhalen.

Het geloof, de Bijbel en de kerk waren in het begin van ons huwelijk wel aanwezig, maar veel minder dan nu. Het schrijven van het boek *Jezus, waarom?* en de vele voorstellingen en lezingen die daarop volgden hebben mijn leven veranderd. Nee, dit is geen halleluja-*reborn-christian*-verhaal, maar eerlijk gezegd is er ongemerkt wel iets fundamenteels veranderd. Door het heel secuur lezen en analyseren van de Bijbel is er bij mij een spirituele laag onder het leven bij gekomen waar ik eerder geen weet van, en oog of woorden voor had. Ook al zou ik hier misschien in het kort onder woorden kunnen brengen wat dit nou precies betekent, toch doe ik het niet. Omdat ik denk dat het beter tot zijn recht komt als ik de verhalen uit de Bijbel zelf het woord laat doen.

Dat is ook hoe ik het mijn kinderen probeer uit te leggen. Want ja, die vinden er natuurlijk ook wel wat van. In een tijd waarin sociale media als TikTok en Snapchat voor kinderen belangrijkere ijkpunten zijn dan de kerk, de dominee en de Bijbel, zijn dat begrijpelijke vragen. En ja, de meeste kerken puilen inderdaad niet uit van wildenthousiaste tieners en twintigers. Maar als ik eerlijk ben, denk ik dat de vraag 'Hoe betrek jij jouw kinderen bij de Bijbel?' in veel gevallen de vraag stelt: 'Kun je mij de Bijbel helder uitleggen?' Ik ben blij met die vraag, want niemand hoeft zich te schamen voor iets wat hij nooit heeft geleerd. Toen mijn vrouw en ik ons moesten oriënteren op een basisschool voor onze kinderen, bezochten we een christelijke basisschool. De directrice kon mij meteen 'geruststellen' toen ik vroeg wat zij deden aan Bijbelkennis en christelijke vorming: 'O... maakt u zich maar geen zorgen hoor, daar doen we niks meer aan.'

Dit boek is echter geen poging om de Bijbel uit te leggen. De insteek is juist om te analyseren wat de Bijbel míj uitlegt. Daarbij draait alles om die ene existentiële vraag: hoe kun jij je leven op een zinnige manier vormgeven, en welke plek geef jij God daarin, als Vader, opvoeder of mentor?

In dit boek stel ik mezelf vragen: wat valt me hierbij op? Kan ik uit de Bijbelverhalen een leidraad destilleren die me laat zien hoe ik moet leven en, zo nodig, moet voorleven? In de Bijbel wordt de hoofdpersoon God ook als een Vader voorgesteld en Jezus als Zijn Zoon. Wat als ik me laat leiden door de stem van de Vader uit die verhalen? Kan ik hier een voorbeeld aan nemen, en kan ik langs diezelfde lijn ook mijn eigen kinderen begeleiden om stabiele, autonome en genuanceerde mensen te worden? En wat kan ik zelf leren om mijn leven beter vorm te geven? Want als je iemand iets wilt leren, moet je het ook wel eerst zelf heel goed snappen.

Het zijn vragen die iedereen zichzelf kan stellen. Maar om ze goed te kunnen beantwoorden heb je Bijbelkennis nodig, en de meeste mensen van de huidige generaties hebben weinig kansen gehad om die kennis op te doen. Terwijl het uitpluizen van Bijbelverhalen (exegese) verreweg het leukste en interessantste is wat ik de afgelopen jaren heb gedaan. Er is een wereld voor me opengegaan die eerder hermetisch gesloten leek. Het is daarbij niet anders dan bij andere interesses: hoe meer je weet, hoe specifieker, eigener en interessanter het wordt.

Het is dus niet zo dat ik elke avond met de kinderen in een kring uit de Bijbel voorlees. Ik kwam erachter dat ik de Bijbelverhalen eerder voorleef dan voorlees. Ongemerkt volg ik veel Bijbelse lessen in ons dagelijks leven. Daarnaast hebben we gesprekken over goed en kwaad, oprechtheid en de morele plicht om voor anderen te zorgen die het moeilijker hebben dan wij. Ik neem onze kinderen mee in discussies, overwegingen en beslissingen, bijvoorbeeld over ingewikkelde vriend-

schappelijke of familierelaties waar ik mee worstel. Daarbij is het ook binnen een groot gezin met vier (bijna) volwassen kinderen zeker niet altijd pais en vree, maar ook in die dynamiek probeer ik de handreikingen en gedachten die ik de afgelopen jaren door het lezen van de Bijbel heb opgedaan in praktijk te brengen. Je eigen ongelijk toegeven en excuses maken voor onhebbelijk gedrag zijn in elk geval een stuk makkelijker als je er zelf van overtuigd bent dat je alleen in vertrouwen een goede relatie kunt opbouwen.

Ik hoop dat onze kinderen hierin een voorbeeld zien waar ze ook in hun eigen relationele leven iets aan kunnen hebben, maar het gaat verder dan dat. Hoe ondersteun je een kind dat onzeker is, faalangst heeft en zich verloren voelt in onze harde, competitieve wereld? Wat geef je een kind mee dat zich alleen en ongehoord voelt? Is er een antwoord op grote existentiële levensvragen: 'Waarom zijn we hier?', 'Wat heeft het leven voor zin?' en 'Wie of wat moet ik worden?' Welke handvatten kun je een mens meegeven die helpen om een waardevol leven te leven?

Die vragen, uitdagingen en gedachten komen allemaal voor in de verhalen van de Bijbel. Het mooie van die verhalen is dat ze al duizenden jaren oud zijn. Met andere woorden: de vragen waar jij mee worstelt, zijn de mens eigen; het hoort bij ons om ons dit soort dingen af te vragen. Dus wees er niet bang voor, maar ga die levenspuzzel aan, want er liggen wel degelijk antwoorden, en nog betere vragen, besloten in de Bijbel.

Ik ben voor dit boek te rade gegaan bij theoloog en schrijver Erik Idema, die mij heeft behoed voor al te grote theologische faux pas. We spraken vele uren, lazen samen en deelden verhalen. Mijn dank is groot.

Zo is er een boek ontstaan dat zowel een opvoedboek voor ouders is als, misschien nog wel meer, een zelfhulpboek voor mijzelf. Want de stem van die Vader en Zijn Zoon klinkt ook

nu nog uit de verhalen, zachter misschien dan ooit, maar niet minder duidelijk. Ik schrijf dit omdat ik weet dat je met de juiste kennis die gigantische bron van spirituele levenswijsheid en inspiratie kunt ontsluiten, die juist ook in deze tijd van onschatbare waarde kan zijn. Dus of het nu is om je kinderen of kleinkinderen wat te leren of om uit te vinden wat de Bijbel jou kan leren: wees niet bang voor de Vader in de Bijbel. Want je kunt jezelf bij heel veel opvoed- en levenskwesties de vraag stellen:

'Wat zou God doen?'

De Bijbel is een werkboek, en dit is mijn handleiding.

Veel plezier!

DEEL 1

GOD EN DE BIJBEL

1

Wat voor boek is de Bijbel?

Om de Bijbel te begrijpen moet je er eerst maar eens met een grote boog omheen lopen. Wat is de Bijbel eigenlijk voor boek? Waarover gaat het? Wie is de hoofdpersoon?

Bij deze vragen moet ik denken aan mijn eerste rijles. Voordat we in de auto gingen zitten nam de rijinstructeur me eerst mee 'om een rondje om de auto heen te lopen'. De motorklep ging open en hij stelde vragen: 'Wat zie je, wat valt je op, en waar is die knop, dop of meter voor?'

Ik realiseerde me hoe weinig ik wist over auto's, hoewel ik al achttien jaar in zo'n ding had meegereden. Daarna dronken we een kop koffie uit de automaat in het kantoor van de rijschool. De rijleraar pakte pen en papier en legde met een snelle schets de werking van een verbrandingsmotor uit. Hij tekende een tank waar de benzine in zat, de cilinders waar benzine ingespoten werd, de bougie die een vonkje gaf en zo de rest van de machine in gang zette. Goed tekenen kon hij niet, maar ik ben het nooit meer vergeten.

Later reden we naar een tankstation, waar hij me liet zien hoe ik moest tanken, de olie en ruitenwisservloeistof kon bijvullen en hoe ik de autobanden kon oppompen tot de juiste druk. Voor iemand die geen brommer of handige vader had gehad, werd die auto opeens iets begrijpelijker.

Dat is misschien ook wel de manier waarop je de Bijbel zou

moeten benaderen. Het is een goed idee om er eerst eens 'omheen te lopen'. Wat is het eigenlijk voor boek? Hoe is het opgebouwd en ingedeeld, en waarom? Hoe kun je de 'motor' van die verhalen begrijpen, zodat je het wonder van de 'autorit' ervan kunt ervaren?

We beginnen dus met een rondje om de Bijbel heen lopen en een snelle schets, zodat je straks niet meteen vastloopt als je dat boek opendoet. Daarna, in deel 2, duiken we daadwerkelijk de verhalen van de Bijbel in. Dat is waar het uiteindelijk over gaat, die verhalen: die vormen de kern, en dan kunnen we ook samen ervaren hoe het is om met die 'auto' te gaan rijden. Als men het heeft over de Bijbel, dan wordt die ook wel hoogdravend 'het Woord' genoemd, maar laat je daar niet door intimideren.

Men spreekt in de christelijke wereld ook wel eens over 'de tale Kanaäns' die je met elkaar spreekt. Dat is het spreken van een taal en een vocabulaire waarmee je automatisch mensen buitensluit. Het flauwe, kinderlijke ons-soort-mensengevoel van mensen die zich verheven voelen boven anderen omdat ze toevallig wél de juiste woorden en begrippen zich eigen hebben kunnen maken. Dat staat volgens mij nu juist haaks op de verbindende boodschap die door Jezus verkondigd wordt. De gemiddelde sommelier maskeert zijn gebrek aan geduld of dedain voor zijn toehoorders ook vaak met een stortvloed van woorden: 'Ach... in dit glas presenteert zich een bouquet met een complexe onderlaag van viooltjes en grafiet die de karakteristieke mineraliteit van het terroir uit de appellation Margaux blootlegt.' Wees niet bang of geïntimideerd, ik neem je stap voor stap mee deze prachtige wereld in.

Dit laat onverlet dat je wel een aantal woorden zult moeten leren begrijpen om de dynamiek van de verhalen te ervaren. Denk dan aan woorden als erbarmen, genade en eeuwigheid. Het zijn woorden die we niet veel meer gebruiken in het dagelijkse leven, maar waar je als lezer van de Bijbel niet omheen kunt.

Het lezen van de Bijbel is een avontuur dat dwars door de eeuwen heen tot jou spreekt. Dat klinkt nog best vaag, maar daar komt gaandeweg vanzelf meer duidelijkheid in.

De Bijbel is een verzameling van ruim zestig verschillende geschriften, brieven en gedichten, geschreven door heel veel mensen uit verschillende culturen, met een andere achtergrond, een ander historisch en sociaal perspectief en een andere taal, over een periode van duizend jaar. Zo! Het is dus feitelijk niet één boek, maar eerder een samengevoegde boekenkast. Het woord 'Bijbel' is dan ook afgeleid van het Griekse woord *biblia*, dat 'boeken' betekent. De Bijbel is dus letterlijk een bibliotheek in boekvorm.

De christelijke Bijbel bestaat uit twee delen, het Oude en het Nieuwe Testament. Het woord 'testament' komt uit het Latijn en is afgeleid van *testari*: getuigen. Het betekent zoiets als een plechtige, officiële afspraak. Je zou het ook een verbond kunnen noemen. Deze verzameling boeken en geschriften wordt vaak als één boek gezien, en dat heeft te maken met de verschijningsvorm: ze zijn immers samengevoegd, met één kaft eromheen. Maar juist door deze manier van 'samenbinden' van deze 66 verhalen en teksten als een lineair geheel, is het risico groot dat je in de uitleg van die verhalen vastloopt. Omdat deze christelijke bibliotheek in deze specifieke verschijningsvorm is gegoten, ben je immers geneigd om het van kaft tot kaft te lezen, en dat suggereert en stimuleert het lineaire lezen ervan, wat niet altijd het interessantste inzicht geeft.

Dit in tegenstelling tot de traditionele joodse cultuur, waar de verhalen als losse boekrollen in de bibliotheekkast of synagoge liggen. Hierdoor lees je de verhalen eerder los van elkaar en kun je ze ook makkelijker naast elkaar leggen. Het voordeel van de christelijke boekvorm, of 'codex', was dan weer dat volgelingen van Jezus al rond de vierde eeuw een Bijbel hadden in boekvorm. Dat is ook wel zo praktisch, in plaats